

I

Ik ben geboren in de stad York, in 1632. Mijn familie was welgesteld en stond in hoog aanzien. Mijn vader kwam oorspronkelijk uit Bremen en had zich na zijn emigratie naar Engeland eerst in Hull gevestigd. Met handeldrijven had hij daar een aardig fortuin vergaard en hij besloot naar York te verhuizen en rustiger aan te leven. Hij trouwde met mijn moeder die uit een deftige, oude familie, Robinson geheten, kwam. Toen ik geboren was kreeg ik die naam als voor-

naam. Mijn achternaam was Kreutznär, maar dat was moeilijk uitspreken voor de Britten, dus die verbasterden dat naar Crusoe. Mijn vrienden kenden mij niet anders dan Robinson Crusoe.

Ik had twee oudere broers. De oudste was in dienst bij het leger in Vlaanderen, waar hij in de strijd om Duinkerken tegen de Spanjaarden sneuvelde. De andere broer bleek spoorloos verdwenen, net zoals ik voor mijn ouders op een dag ook niet meer te vinden zou zijn.

Vanaf de eerste dag op school bleek al dat ik nergens geschikt voor was, mijn hoofd was voortdurend in de wolken en mijn dagen waren gevuld met dromerijen. Mijn vader, die al flink op leeftijd was, liet mij thuis bijlessen geven in de hoop en de wens om van mij een rechtsgeleerde te maken, maar ik droomde alleen maar van avontuurlijke zeereizen.

Ondanks dat mijn vader mij de afschuwelijkste beelden voor ogen hield, van ongelukken die mij zouden kunnen gebeuren, als ik het vertrouwde land en de mogelijkheden die er voor mij lagen zou opgeven, bleef ik hopen op een dag uit te varen.

Op een morgen riep hij mij bij zich en vroeg mij: 'Wat drijft jou toch om van die gekke ideeën te hebben over verre reizen? Heb je enig idee hoeveel gevaren er op de loer liggen? Hier heb je alles: een toekomst, een redelijk rijk bestaan en vastigheid. Alleen mensen die te veel geld hebben en die niets anders te doen hebben dan denken aan hoe ze zo nutte-

loos mogelijk kunnen leven, hoeven niet te denken aan zekerheid. Hun

zekerheid is dat ze altijd geld zullen hebben en daardoor leiden ze een leeg en hersenloos leven. Dat wil je toch niet nastreven?"

Hij vertelde verder dat ik, wanneer ik op een schip zou zijn en er mij iets gebeurde, bijvoorbeeld dat ik ziek zou worden, of een ongeluk krijgen, er geen hulp voorhanden zou zijn, zoals wanneer ik op het vertrouwde vasteland verkeerde. En ook benadrukte hij nog eens de vele geva-

ren die op de loer lagen, zoals stormen, schipbreuk, aanspoelen op verre stranden waar de bevolking vijandig zou kunnen zijn.

Het verhaal zaaide wel twijfel in mijn hoofd, maar uiteindelijk hielp het allemaal niets. Ik had in mijn hoofd dat ik wilde varen en ik zou dat ook doen, met of zonder goedvinden van mijn vader.

Het zou nog een jaar duren voor ik gehoor kon geven aan mijn verlangen, maar toen ik op een dag in Hull was kwam ik daar een van mijn oude schoolvrienden tegen. Hij vertelde dat hij op een schip van zijn vader een reis zou meemaken. Hij nodigde mij uit om mee te gaan, zonder dat het mij iets zou kosten. Ik stemde in met zijn voorstel en zonder mijn ouders te laten weten dat ik wegging, deed ik mijn eerste stap aan boord en liet aan de voorzienigheid over of en wanneer ik zou terugkeren. Op de 1ste september 1651 voeren we van Hull naar Londen.

Wij waren nauwelijks uitgevaren of er begon een harde wind op te steken die voor huizenhoge golven zorgde. Ik werd voor het eerst geconfronteerd met zeeziekte en zoals ik al een gelezen had, roept die staat van ellende een gevoel op dat je dood zou willen zijn. Ik moest ook direct denken aan de waarschuwendende woorden van mijn vader en was niet uit mijn kooi weg te slaan. In mijn wanhoop bad ik tot God en beloofde Hem nooit meer een voet aan boord van een schip te zetten als we veilig de wal zouden bereiken. Ik vatte het plan op om, als de verlo-

ren zoon naar mijn vader terug te gaan en hem mijn spijt te betuigen dat ik niet naar zijn goede raad en welgemeende adviezen had geluisterd.

Tegen de avond klaarde de lucht op en kwam de zon door de wolken schijnen. De zee was spiegelennd glad en het leek of er helemaal niets gebeurd was. Ik sliep die nacht goed en werd verfrist de volgende morgen wakker.

Mijn vriend sprak mij aan en vroeg:

‘Wel Robinson, hoe gaat het nu met je? Ik wed dat je gisteren, toen we die bui hadden flink bang was.’

‘Een bui noem je dat?’ zei ik, ik noem dat een vreselijke storm!’

‘Een storm, domoor,’ zei hij lachend, ‘het leek er niet op! Met een goed schip als het onze lachen wij om dit soort buien. Jij bent een zoetwaterschipper Robinson. Kom, laten we een glas rum drinken en alles vergeten.’

Mijn spijt en voornemens tot terugkeer naar de ouderlijke bescherming verdwenen als sneeuw voor de zon.

Na een paar dagen was ik nog meer, dan voor mijn eerste boottocht, ervan overtuigd dat ik meer wilde; meer varen, meer avonturen.

De zesde dag van onze tocht kwamen wij voor de kust van Yarmouth. De tegenwind had ons te veel parten gespeeld, waardoor we niet echt opgeschoten waren. Op die plaats moesten we het anker uitwerpen, omdat de zuidwestenwind zo sterk tegen was, dat we de Theems niet op konden varen. Verschillende andere schepen deden hetzelfde en binnen twee dagen

werd de wind zo hevig, dat we van een storm konden spreken. Op een zeker moment waren de golven zo hoog dat ze ons dek overspoelden.

De storm werd een orkaan en verschillende andere schepen raakten los van de ankers en dreigden op de kust te worden geworpen.

Nu zag ik op de gezichten van de matrozen angst en ik hoorde uitspraken als 'het is met ons gedaan oh Heer' en 'we zijn verloren!'.

Ik wilde niet opnieuw de fout maken, om berouwwol te zijn naar mijn ouders, maar het kostte me wel veel moeite. Zeker toen ook de kapitein hoorde zeggen dat wij allemaal gevaar liepen te zullen verdrinken. De golven waren zo hoog dat het leek of wij tussen hoge bergen lagen en het schip ging zo te keer dat het vreselijk veel moeite kostte om je vast te houden, zodat je niet overboord sloeg. Waar je ook keek - voorzover je iets kon zien – waren schepen in nood en ongeveer een mijl voor ons uit zagen we dat van een zwaar beladen schip de masten gekapt werden en ook dat een schip dat nog iets verderop lag aan het zinken was.

Tegen de avond kwamen de bootsman en de stuurman aan de kapitein vragen of ze de fokkemast mocht kappen, want als dat niet gebeurde het schip zeker zou zinken. Toen dat gebeurd was, stond de grote mast zo los, dat besloten werd ook deze te kappen.

De storm bleef zolang door duren, dat zelfs de meest verstokte zeelieden moesten erkennen dat dit de zwaarste was die ze ooit meemaakten.

Midden in de nacht werd alarm geslagen, dat er een lek was ontstaan in de bodem en moest iedereen aan de pompen om te voorkomen dat we zouden zinken. Bij het horen van dit laatste alarm, zonk mij het allerlaatste beetje moed dat ik nog had in de schoenen. Ik was ervan overtuigd dat mijn laatste uur geslagen had. Ik strompelde naar

de pomp en hielp mee het ruim droog te houden, net als alle anderen die aan boord waren. Het was verchten tegen de bierkaai, het water steeg sneller dan wij het met z'n allen konden wegpompen en de kapitein seinde naar andere schepen dat wij zouden vergaan.

Een kleiner schip dat een eind voor ons lag stuurde een reddingsboot op ons af en toen deze met heel veel moeite langs zij kwam, slaagden wij er uiteindelijk in om met z'n allen over te stappen op deze sloep.

Ten dele roeiend en ons laten voortdrijven, kwamen we uiteindelijk bij Wintertonness onder de wal. Wij waren nog maar een kwartier van ons schip af of we zagen het zinken. Wij probeerden door de branding heen naar het strand te komen waar mensen stonden te kijken of ze hulp konden bieden. Maar het was een hevige strijd die we moesten voeren. Uiteindelijk lukte het ons het strand te bereiken en de hulpvaardige bevolking deed alles om ons zo veilig mogelijk aan land te krijgen.

Eenmaal vaste grond onder onze voeten hebbend, liepen we naar Yarmouth, waar we met de meeste menslievendheid werden ontvangen, zowel de de kooplieden, als de reders van schepen die geld inzamelden waarmee we naar Londen of Hull zouden kunnen gaan.

Als ik nu zo verstandig zou zijn geweest om naar Hull te gaan en naar mijn ouders, die voor mij het spreekwoordelijke gemeste kalf zouden slachten, als blijk van blijdschap voor de terugkeer van de verloren zoon, dan zouden mij veel narigheden bespaard zijn gebleven. Maar ik koos er voor om naar Londen te gaan.

De vader van mijn vriend vroeg mij met welke reden ik gekozen had om mee te varen. Hij stelde vast dat ik, zeker na mijn vreselijke ervaringen, zou besluiten voortaan aan de wal te blijven, omdat ik, gezien deze ervaringen, duidelijke tekenen van de hemel had ontvangen dat het zeevaarderle-

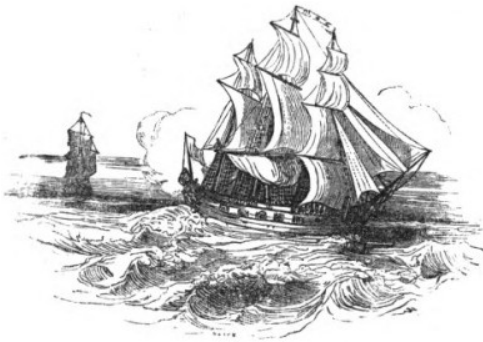
ven niet voor mij bestemd was. Hij durfde zelf te beweren dat het verlies van zijn schip aan mij te wijten was, omdat ik zozeer tegen de wens van mijn vader het noodlot getart had, waarvan hij de rampzalige gevolgen moest ervaren. 'Wees ervan verzekerd, jongeman, dat u op al uw toekomstige avonturen zult ervaren dat u tegen de wens van uw vader en God ingaat en daardoor het noodlot over uzelf afroept. Wees verstandig en ga naar huis!'

Door deze woorden was ik behoorlijk van slag en de twijfel over mijn plannen werd weer behoorlijk sterk, maar aan de andere kant voelde ik zoveel weerzin om huiswaarts te keren en het boetekleed aan te trekken dat ik uiteindelijk besloot om toch gewoon mijn hart te volgen. Ik ging aan boord op een andere schip dat naar de Afrikaanse kusten – ook wel

de Goudkust genaamd - zou vertrekken. In mijn jeugdige domheid scheepte ik niet in als matroos, waardoor ik een vak zou hebben kunnen leren, maar kwam ik aan boord als een goedgekleed heer met geld op zak.

De kapitein, die ik bij toeval in Londen tegen het lijf was gelopen, was vergenoegd mij aan boord te nemen, zelfs zonder dat dit mij iets zou kosten. Ik zou zelfs aan zijn tafel mogen aanzitten. Het enige wat hij van mij verlangde was, enkele snuisterijen te kopen die als handelswaar zouden kunnen worden ingezet als we eenmaal Afrika bereikten. Viavia had ik geld gekregen van mijn ouders en andere familieleden, waarmee ik een briefwisseling onderhield. Ik kocht voor veertig pond van dat soort rommeltjes, die de kapitein had aangegeven en waarvan hij verwachtte dat mij dit een ruime winst zou kunnen opleveren.

De kapitein was een rondborstig en eerlijk man en deze reis was een zeer gelukkige op welke ik ook nog enkele zaken leerde, zoals kennis van

wiskunde, stuurmanskunst, het opmaken van een journaal en een bestek. Kortom, wat een zeeman zoal nodig heeft.

Deze reis maakte een zeeman en een koopman van mij, want ik bracht negenhonderd gram goudstof mee, die mij in London driehonderd pond opbrachten. Dit schijnbare

geluk keerde zich later weer tegen mij, omdat ik nu verwachtingen koesterde die niet zouden uitkomen, maar dat zou later pas blijken, als het te laat is.

Ondanks dat ik op deze reis behoorlijk ziek was geweest van de geweldige hitte die mij koortsig maakte, besloot ik toch weer met hetzelfde schip een reis te maken. Mijn vriend, de kapitein, was kort na aankomst in Londen overleden, maar zijn stuurman, die nu kapitein werd, nam mij op dezelfde condities mee.

Nooit maakte iemand een meer ongelukkige reis dan ik deze keer.

Ik nam voor ongeveer tweehonderd pond sterling mee op deze reis en liet het restant, ongeveer eenzelfde bedrag, achter bij de weduwe van

mijn vriend.

Toen wij uitgevaren waren en in de buurt kwamen van de Canarische eilanden - of liever gezegd, tussen de Afrikaanse kust en deze eilandengroep - kregen wij een Moors piratenschip in zicht dat met hoge snelheid, alle zeilen bijgezet, jacht op ons maakte. Wij zetten ook zoveel zeilen bij als we konden, maar merkten dat de rover op ons inliep en ons zeker binnen enkele uren zou bereiken. Wij maakten ons klaar om ons te verdedigen. We hadden twaalf stukken geschut aan boord en brachten er acht naar een kant. De rover kwam ongepland langszij door een speling van de wind en de golven, en wij gaven hem de volle laag. Ook onze geweren werden uitgebreid gebruikt. Wij kregen ook schoten op ons gericht, maar niemand raakte gewond omdat wij ons allemaal konden verschansen.

Toch lukte het de rovers om ons te enteren en om het verhaal niet te uitgebreid te maken, we moesten ons uiteindelijk overgeven omdat de overmacht te groot was en al enkele van onze mannen gesneuveld of gewond waren.

We werden door de Moren naar Salé gebracht en wisten niet wat ons lot zou zijn. We werden niet slecht behandeld, zoals ik gevreesd had. Het merendeel van de bemanning werd naar de keizer gebracht, maar ik werd als persoonlijke slaaf van de kaperkapitein meegenomen. Hij zag wel dat ik jong en vlot was en hij hoopte nut van mij te hebben.

Zo werd ik in een klap van een koopman tot slaaf gebombardeerd. In een keer kwamen alle waarschuwingen van mijn vader in mijn hoofd terug en ik zag mijn toekomst somber in. In alles wat er gebeurd was zag ik de straffende hand van de Hemelen. Maar als ik op dat moment dacht dat ik het diepste van het diepste bereikt had, zat ik er goed naast. Het zou zelfs een schamel voorproefje blijken.

Omdat ik door de kapitein van het kaperschip was meegenomen, hoopte ik dat hij mee zou meenemen op enkele van zijn reizen, waardoor de kans bestond dat ik op een dag vrij zou komen, als een Spaans of Portugees schip het

kaperschap zou overmeesteren. Maar deze hoop ging al snel in rook op, aangezien hij mij aan land liet om zijn tuin te onderhouden en al het andere werk doen dat slaven doorgaans moeten verrichten.

Toen hij terugkeerde van een reis, liet hij mij aan boord slapen om zo doende de wacht te houden. Ik dacht aan niets anders dan vluchten, maar hoe ik ook piekerde, ik kon geen uitvoerbaar plan bedenken. Er was niemand die ik in vertrouwen kon nemen, ik was de enige Engelsprekende. Mijn gevangenschap duurde ruim twee jaren voor zich uiteindelijk een kans voordeed.

II

Op een dag kwam er weer een sprankje hoop in mijn zwarte ziel. Mijn meester bleef langere tijd aan wal dan gewoonlijk. De oorzaak zat hem in gebrek aan geld om zijn schip uit te rusten. In die tijd ging hij met een kleiner schip uit vissen en nam mij en een jonge Moor mee om te roeien. Wij probeerden hem altijd gunstig te stemmen en omdat ik behendig was met de netten en goed kon vissen stuurde hij ons samen een enkele keer uit in de aanwezigheid van een van zijn familieleden.

Op een morgen waren wij aan het vissen, toen plotseling een dikke mist kwam opzetten. Deze was zo sterk dat wij de kust geheel uit het oog verloren. Wij roeiden dus de hele nacht zonder te weten in welke richting en toen de zon opkwam, zagen we dat we niet naar, maar van de kust af geroeid hadden. Uiteindelijk kwamen wij weer aan de wal, zeer vermoeid en uitgehongerd. Hierdoor een les geleerd, gaf de kapitein voortaan een kompas mee en mondvoorraad. Ook gaf hij een scheepstimmerman opdracht een soort hut of roef te bouwen, zodat we konden schuilen als iets dergelijks on weer overkwam. Ook liet hij de boot uitrusten met een stuurstoel en extra zeilen.

Op een dag zou ik ermee uitvaren, om te vissen en te jagen op vogels. Er werden drie geweren aan boord gebracht en kruid en lood en ook voldoende eten en drinken om drie of vier man te kunnen laven.

Toen ik de volgende ochtend klaar stond, kwam een slaaf vertellen dat de meester verhinderd was door enkele onverwachte gasten en dat ik